

ศิลปะในยุคโควิด

บทความโดย : พิมพ์ปวีณ สุนทรธรรมรัตน์

ปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ของวงการศิลปะในยุค New Normal

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ซึ่งกินเวลายาวนาน ทำให้ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้แตกต่างไปจากที่เคย หรือที่เรียกกันว่าวิถี New Normal โดยเกิดความเปลี่ยนแปลง และได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ในทุก ๆ วงการรวมถึงวงการศิลปะด้วย

เราจะเห็นได้ว่าการนำเสนอผลงานของศิลปิน และการเผยแพร่งานศิลปะของคนรักศิลปะในช่วงนี้ได้เปลี่ยนไป มีการหันมาใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กันมากขึ้น เช่น การไลฟ์สดเขียนรูปของศิลปิน ที่ตัวศิลปินสามารถพูดคุยกับผู้ชม และบอกเล่าความรู้สึกนึกคิด หรือแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานไปพร้อม ๆ กันได้ นอกจากนี้ ยังพบว่ามี การซื้อขาย จัดประมูลผลงานศิลปะในแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะ Facebook มากขึ้น รวมถึงยังจัดให้มีการแสดงนิทรรศการศิลปะในรูปแบบของ Virtual Exhibition ที่สามารถชมงานศิลปะอยู่ที่บ้าน ไม่ต้องเดินทางไปไหน และให้ความรู้สึกเหมือนกำลังเดินชมงานอยู่ในแกลเลอรี หรือพิพิธภัณฑ์จริง ๆ อีกทั้งยังมีแกลเลอรีออนไลน์หลายแห่ง และคลาสเรียนศิลปะออนไลน์เกิดขึ้นมากมายด้วย

5 ข้อคิดที่"โควิด"ช่วยสร้างสรรค์"ศิลปะ"

ในช่วงที่"โควิด-19"ระบาด ศิลปินก็ไม่ต่างจากคนอื่น มีเวลาว่างมากขึ้น แล้วพวกเขาเลือกทำอะไร "ชลิต นาคพะวัน"-คิดเรื่องใหม่แล้วบอกตัวเองว่าฉันทำได้ "วศินบุรี"-จับเจ้าโควิดมาทำเป็นถ้วย Cutevid และเรื่องเล่าอันละเมียดละไมของศิลปินอีกหลายคน...

อยู่ท่ามกลางโควิด ถ้าไม่คิดลบจนเกินไปนัก เราจะพบสิ่งดีๆ แฝงอยู่ในนั้น ลองมาฟัง'ข้อคิด'ของคนในแวดวงศิลปะกันดูบ้างว่า ในช่วงที่ได้อยู่กับตัวเองยาวๆอย่างนี้ พวกเขาพบกับแง่มุมดีๆ ของชีวิตในช่วงโควิดคุกคามกันอย่างไรบ้าง

1. “มีสติในการใช้ชีวิตที่ชัดเจนขึ้น”

อลงกรณ์ หล่อวัฒนา ศิลปินเจ้าของผลงานแนวจิตวิญญาณเชิงสัญลักษณ์ การมาของโควิดทำให้มีเวลาโฟกัสในการทำงานมากขึ้น

จากที่เคยเห็นสังขารของชีวิตชัดบ้าง เบลอบ้าง การแพร่ระบาดของโควิด ทำให้มีสติและเห็นสังขารของชีวิตที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

“มีสติในการทำงานมากขึ้น ขณะเดียวกันก็เห็นว่า ชีวิตมนุษย์เรานั้นแสนสั้น ทำให้หันมาทำงานจิตอาสามากขึ้น

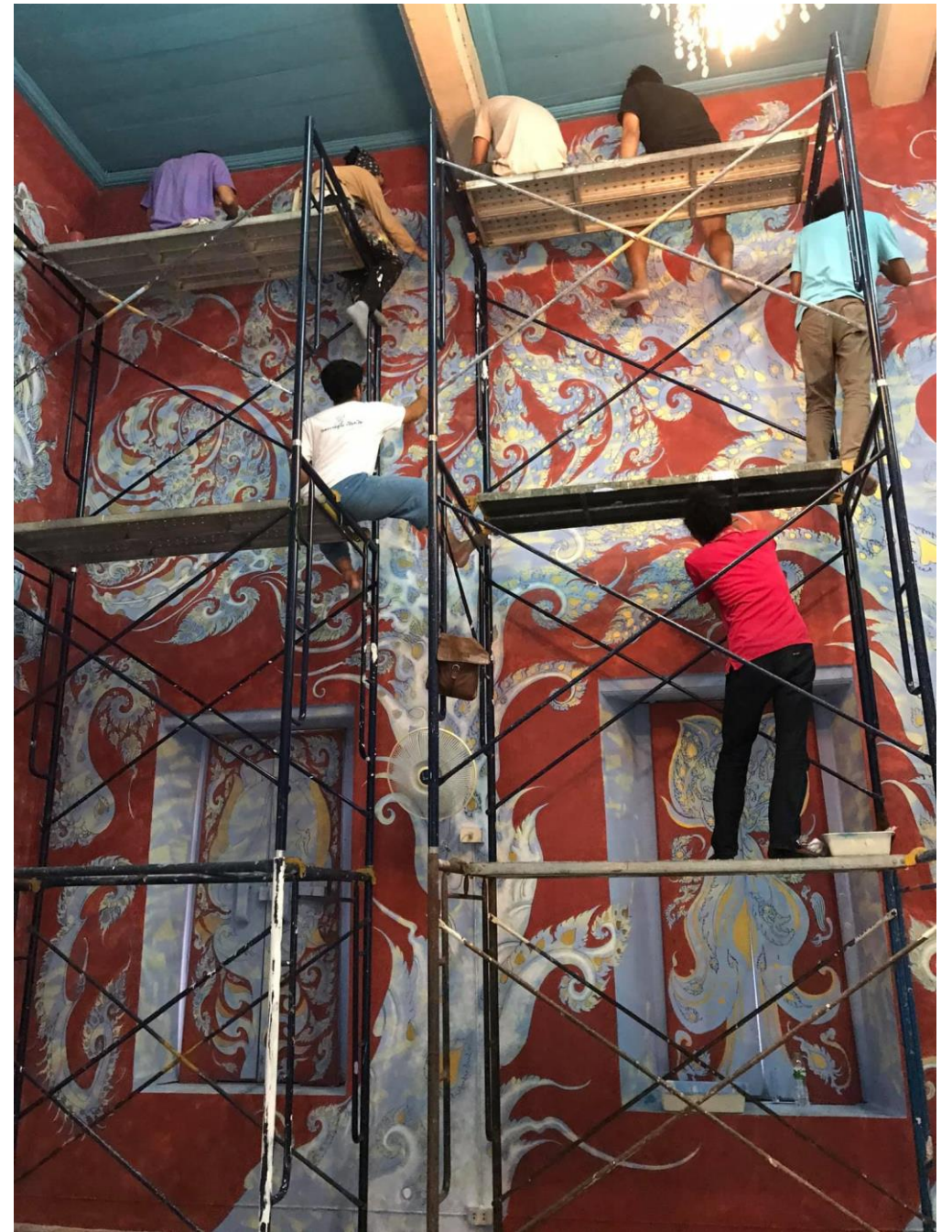
ช่วงนี้มาอยู่บ้านภรรยาที่กาญจนบุรี เห็นคนลำบากก็มาทำโรงงาน ก่อนหน้านี้เป็นจิตอาสาวาดรูปให้หอผู้ป่วยเด็ก โรงพยาบาลน่าน บ้านเกิดเรา

ที่ภูมิใจมากคือ ไปช่วยเพื่อนศิลปินปากร **มิตรชัย ภัคตร์เจริญ** บุรณะโบสถ์เก่าที่ปทุมธานีและอยุธยา ด้วยการชวนพี่น้องๆรวมกลุ่มจิตอาสาฟ้าประทาน วาดรูปจิตรกรรมฝาผนังให้โดยรับค่าตัวเป็นที่พักกับอาหาร ในชีวิตไม่เคยวาดรูปในโบสถ์ 4 วันเสร็จเลยนะ มีความสุขมาก”

อลงกรณ์บอกว่า ต้องขอบคุณโควิดที่บีบบังคับให้มีการวางแผนงานที่กระชับ รัดกุม และแข่งกับเวลา

“งานจิตอาสาสอนให้ใจเป็นสุข ไม่ต้องรอให้รวย แล้วค่อยทำ ยิ่งในช่วงโควิดด้วยแล้ว ถ้าทำอะไรได้ทำเลย ไม่ต้องรอ”

2. “โควิดบังคับให้หาเส้นทางชีวิตใหม่”

เอก ทองประเสริฐ ดีไซน์เนอร์เจ้าของแบรนด์ Ek Thongprasert ,Curated และผู้ร่วมก่อตั้งแบรนด์ W2W (งานออกแบบยูนิฟอร์มที่ให้ความสำคัญของสไตล์การทำงาน)

“ โควิดทำให้แบรนด์แพชชั่นได้รับผลกระทบเต็มๆ คนปรับเปลี่ยนวิธีการแต่งกาย การซื้อเสื้อผ้าลดลง ก็ต้องมาปรับวิธีการทำงานใหม่ เพราะ my set ใหม่ของแพชชั่น คือ essential

**เราต้องเปลี่ยนความฟุ่มเฟือยให้เป็นความจำเป็น ให้คนเห็นว่า ฉันจำเป็น คุ่มค่าและสามารถ
ใช้ได้บ่อยขึ้น”**

ในช่วงเวลาที่สังคมยากลำบากนี้ งาน ‘ดีไซน์’ เป็นสิ่งที่ดีไซเนอร์คนนี้ออกมาให้เห็นว่า มีความจำเป็น คุ่มค่า และมีประโยชน์

“เป็นโปรเจกต์ที่ไม่เคยทำมาก่อน คือ การออกแบบยูนิฟอร์มให้กับโครงการ **Food for Fighters** เป็นยูนิฟอร์มที่ **based on function**

ถามว่าชุดกู้ภัยนี้มีความจำเป็นหรือไม่ จำเป็นเพราะว่าต้องเดินทางเข้าไปในพื้นที่ ถ้าไม่สามารถระบุตัวตนได้ว่าคนนี้เป็นใคร เข้ามาทำอะไร มาดีหรือหรือเปล่า ยูนิฟอร์มจะช่วยให้การทำงานง่ายและสะดวกมาก”

การช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองถนัด การค้นหาเส้นทางอยู่รอดให้ได้เป็นอนาคตใหม่ที่โควิดบังคับเรา

3. เปลี่ยน Covid ให้เป็น Cutevid

วศินบุรี สุพานิชวรภาชน์ ศิลปินศิลปาธร สาขาการออกแบบ ประจำปี 2553

ในความน่ากลัวก็มีความน่ารัก วศินบุรีจับเจ้าโควิดมาทำเป็นถ้วย **Cutevid** นอกจากน่ารักน่าเอ็นดูแล้ว รายได้จากการจำหน่ายยังร่วมบริจาคเพื่อซื้อเครื่องออกซิเจน 'ไฮฟลว์' (**Oxygen High Flow**) ให้โรงพยาบาลราชบุรี อีกด้วย

“ในเมื่อเราจัดอีเว้นท์ทางศิลปะไม่ได้ เราก็นำศิลปะมาขับเคลื่อนสิ่งดีๆ ให้กับชุมชน ผมคิดว่ามีหลายคนคิดว่า อยากจะทำอะไร ให้กับชุมชน สังคม ไม่รู้จะทำช่องทางไหน

ผมจึงทำโปรเจคเล็ก ๆ ขึ้นมาให้หลายคนได้มีส่วนร่วม มีคนถามว่าทำไมไม่ทำงานชิ้นใหญ่ขึ้นเดียว แล้วจัดประมูลไปเลย ผมมองว่าถ้าทำอย่างนั้นคนที่ได้งานศิลปะก็มีคนเดียว

ผมอยากให้เกิดความร่วมมือกับหลายๆคน เลยทำงานเป็นชิ้นเล็กๆจำนวน 155 ชิ้น แล้วขายในราคา que ทุกคน เข้าถึงได้ เป็นตัวเลขกลางๆ สรุปว่า 155 ชิ้น ราคาชิ้นละ 1,555 บาท”

ต้นคิดของโครงการน่ารักว่ามาจาก “ตู้ปันสุข” ที่กลายเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เห็นแง่มุมน่ารักของสังคม ท่ามกลางความทุกข์ยากลำบาก

“ความน่ารักในโครงการ **Cutevid** มีด้วยกันหลายอย่างครับ ผมโทรไปติดต่อทำใบ **certificate** กับโรงพิมพ์ ทางโน้นไม่คุยเรื่องราคาเลยแต่ถามกลับว่า ต้องการกล่องด้วยไหม ? แล้วเขาก็ทำให้เลย

น้องสาวไปซื้อเครื่องซักผ้า พอบอกให้ไปส่งที่ถ้ำสิงไถ่ เจ้าร้านถามว่า ใช้โรงงานที่ทำงานศิลปะให้เมืองใช้ไหม

นอกจากลดราคาเครื่องซักผ้าให้แล้ว ยังฝากเงินมาให้ผมเพื่อทำบุญด้วย ผมฟังน้องเล่าแล้วรู้สึกอีกheim บอกตัวเองว่ากูต้องทำ”

วศินบุรี บอกว่า “ถ้ามองในมุมน่ารัก เราจะเห็นสิ่งเหล่านี้ แม้ว่าในความเป็นจริงทุกคนเหนื่อย เจ็บปวด ได้รับผลกระทบมากบ้างน้อยบ้าง ถ้ายังไหวอยู่ ยังแบกไหว ผมอยากเป็นฟันเฟืองเล็กๆ ที่อยากจะขับเคลื่อนสังคมให้เดินหน้าต่อไปได้”

โปรเจค **Cutevid** ปิดการจองภายในเวลา 2 ชั่วโมง ได้รับยอดบริจาคเกินเป้าหมายไปมากเพราะหลายคนตั้งใจโอนเงินเกินมา นับเป็นความน่ารักที่โควิดบังคับให้ศิลปินสร้างศิลปะแบบ **cute cute** ให้ได้มีรอยยิ้มกันได้บ้าง

4. “ถามตอบตัวเองได้มากขึ้น”

นิม นิยมศิลป์ ภัณฑารักษ์อิสระ มีผลงาน curate ให้กับหอศิลป์ต่างๆ เช่น Objectifs – Centre for Photography and Film ประเทศสิงคโปร์ หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน กรุงเทพฯ, 1PROJECTS และ Subhashok The Arts Centre กรุงเทพฯ และ Forty7 Gallery ลอนดอน เป็นต้น

“นิมเอง ปกติมี curate งานนิทรรศการวางไว้เรื่อยๆ พอทุกอย่างหยุด เราก็มีช่องว่างที่จะรับงานโปรเจกต์ที่ไม่เคยรับมาก่อน เช่น งาน art consultant

ทำให้เราได้ทำงานหลากหลาย สร้างเน็ตเวิร์คใหม่ๆ มีเวลาเรียนคอร์สออนไลน์เกี่ยวกับปรัชญา เพื่อให้เราเข้าใจงานศิลปะได้มากขึ้น

เป็นช่วงที่เราหันมามองดู direction การทำงานของตัวเอง มีคำถามหนึ่งที่เริ่มถามตัวเอง คือ บทบาทความจำเป็นของ curator และการจัดงานบน physical space ยังสำคัญอยู่หรือไม่

ส่วนทางศิลปินเริ่มมองว่า หลายคนพบช่องทางโปรโมทขายงานทางโซเชียลมีเดีย ประกอบกับการขายงาน NFT(Non-Fungible Token สินทรัพย์ดิจิทัลรูปแบบหนึ่ง) อาจจะเป็นไปได้ว่าศิลปินบางคนอาจเห็นความจำเป็นของตัวกลางอย่างแกลลอรี่และ dealer น้อยลงค่ะ”

โควิดมอบช่วงเวลาให้ทบทวน ถาม ตอบชีวิตและทิศทางข้างหน้าได้นานที่สุดเท่าที่แต่ละคนเคยมีให้กับตัวเอง

5. “คิดเรื่องใหม่แล้วบอกตัวเองว่าฉันทำได้”

ชลิต นาคพะวัน ศิลปิน และนักแสดง

“เป็นศิลปินต้องคิดเรื่องใหม่ได้ เมื่อโควิดทำให้เราทำงานโปรเจกต์ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐและเอกชนไม่ได้ เราก็หาแนวทางทำมาหาเงินจากความสามารถที่มีอยู่ เจอผู้คนไม่ได้เราก็หันมาสนใจโลกโซเชียลมากขึ้น ต้องทันสมัย เฟซบุ๊ก ไลน์ ตี๊กต็อก ทุกอย่างที่เป็นกระแสเราต้องตามให้ทัน”

ชลิต ปลีกวิเวกมาใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านทะเล ริมหาดชะอำ ทำงานศิลปะแล้วโพสต์อินสตราแกรม เฟซบุ๊กทุกวัน ทำให้คนติดตามได้ชื่นชมผลงานศิลปะหลากหลายรูปแบบ ได้เห็นสุนัข แมว นก ที่แวะมาทักทายทุกวันเป็นเช่นนี้มาหลายเดือนแล้ว

“คนสะสมงานศิลปะ เห็นงานเราในโซเชียลมีเดีย ติดต่อมาซื้องานมากขึ้น เราได้ลูกค้าจากยุโรป อเมริกาล่าสุด
ที่คนติดต่อมาจากลอนดอน บอกว่ากำลังทำออฟฟิศใหม่ อยากได้รูปเขียนไปติดที่ห้อง ขอให้ทำตามขนาดที่
เขาต้องการ

โควิดทำให้ทุกคนต้องใส่หน้ากาก เราเลยคิดทำเสื้อมัดย้อมเขียนชื่อตัวเอง จะได้ว่าใครเป็นใคร ถ้ามไปในโลก
โซเชียลใครอยากได้บ้าง หรือออเดอร์มาเราทำให้เลย

บางวันก็ออกแบบเฟอร์นิเจอร์ แก้วก็ จะเห็นว่ามีอะไรให้เราทำได้อีกเยอะๆ ตอนนี่กำลังทำชุมชน
ทำงานศิลปะแบบง่ายๆ ให้พ่อแม่ลูกได้ลองมาทำกิจกรรมด้วยกัน”

ชีวิตคนเราเวลานี้ ชลิตบอกว่า ให้คิดบวกเข้าไว้ คิดแล้วถ้าให้ลงมือทำทันที อย่ารีรอที่สำคัญอย่าท้อถอย
บอกตัวเองว่าฉัน ต้องทำได้

เพราะชีวิตจะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป